Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

6.10.2026

VN/97/2026
VN/97/2026-MMM-72

Maa- ja metsätalousministeriön vastaus maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemisessa 30.09.2026 esitettyihin kysymyksiin

HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa valiokunnan kuulemisessa 30.9.2026 esitettyihin lisäkysymyksiin seuraavasti.

Elintarvikemarkkinalain uudistuksen merkitys uudessa markkinatilanteessa (pj. Elomaa)

Elintarvikemarkkinalain (1121/2018) ulkopuolinen arviointi on juuri alkamassa ja sen on tarkoitus valmistua helmikuussa 2027. Vuodesta 2019 voimassa olleen elintarvikemarkkinalain sekä vuosien 2021 ja 2023 muutosten osalta voidaan tarkastella jo toteutuneita vaikutuksia ja vakiintuneita käytäntöjä. Vuoden 2025 ja erityisesti kesäkuussa 2026 voimaan tulleiden muutosten seuranta-aika on lyhyt, joten näiden osalta arvioidaan ennen kaikkea toimeenpanoa, ensimmäisiä havaittuja muutoksia sekä sitä, ovatko edellytykset tavoiteltujen vaikutusten syntymiselle olemassa. Arviointi toteutetaan osittain samaan aikaan jo alkaneen ja marraskuussa 2026 valmistuvan elintarvikemarkkinavaltuutetun toiminnan arvioinnin kanssa. Näistä arvioinneista on tarkoitus saada tutkittua tietoa siitä, kuinka elintarvikemarkkinalaki ja sen muutokset ovat parantaneet elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja erityisesti maataloustuottajien asemaa elintarvikeketjussa.

EU-tasolla komissio on luvannut antaa vuodenvaihteessa 2026-2027 EU:n hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä maataloustuote- ja elintarvikeketjussa koskevan nk. UTP-direktiivin muuttamista koskevan ehdotuksen. Maataloustuottajien asemaa elintarvikeketjussa on vahvistettu myös EU:n markkinajärjestelyasetuksen muutoksilla, joista viimeisin julkaistiin heinäkuussa 2026 (asetusmuutos (EU) 2026/1739 perusasetukseen (EU) 1308/2013, nk. CMO 2024-asetus). Maataloustuottajien asemaa on tarkoitus parantaa myös tulevaa rahoituskautta koskevilla markkinajärjestelyasetusta koskevilla muutoksilla, mm. tuottajaorganisaatioiden kautta.

24.9.2026 MTK ja SLC jättivät kilpailu- ja kuluttajavirastolle (KKV) toimenpidepyynnön S-ryhmän toiminnasta. Tuottajajärjestöjen mukaan S-ryhmän keskitetty hankintatoiminta on kasvattanut sen ostajavoimaa siinä määrin, että sillä voi olla kilpailua vääristäviä vaikutuksia elintarvikemarkkinoilla. Järjestöjen keskeinen väite on, että muodollisesti itsenäisten alueosuuskauppojen välinen kilpailu on käytännössä poistunut vahvan ketjuohjauksen seurauksena. Järjestöjen mukaan juuri tämä on yksi syy siihen, että S-ryhmän ostajavoima on kasvanut erittäin suureksi elintarvikkeiden hankintamarkkinoilla. Tällä hetkellä kyse on MTK:n ja SLC:n esittämästä väitteestä, ei viranomaisen tekemästä arviosta.

Kohdistuuko kriisitoimia viljatiloihin (pj. Elomaa)

Ensimmäisessä vaiheessa toteutettava kiireellinen rahoitustuki kohdennetaan erikoiskasveja viljeleville tiloille sekä maito- ja nautatiloille Etelä-Suomen alueella. Kolmannen lisätalousarvioehdotuksen käsittelyssä tulee käsiteltäväksi edellä mainitun tuen täydentäminen kansallisin varoin Pohjois-Suomen alueella. Ensi vuoden alussa käsiteltävään lisätalousarvioehdotukseen on kaavailtu ehdotuksia, joilla kaikkien tilojen tukea voitaisiin vahvistaa. Viljatilat edustavat suurinta tilaryhmää, jolloin saavat tässä suhteellisesti eniten hyötyä tässä yhteydessä valmisteltavista uudelleenkohdennuksista.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

Kriisipaketin rahoitus ja siirtojen kohdentuminen (vpj. Kalmari, ed. Rantanen)

Pakettiin liittyvien siirtojen tarkempi kohdentuminen ja rahoitus käsitellään vuoden 2026 kolmannen lisätalousarvioesityksen, vuoden 2027 talousarvioesityksen täydentävän esityksen ja vuoden 2027 ensimmäisen lisätalousarvioesityksen yhteydessä. Näissä yhteyksissä täsmennetään momenttikohtaiset määrärahasiirrot, käyttötarkoitukset ja maksatusten edellyttämä budjetointi.

Vuoden 2027 ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä toteutettavat järjestelyt edellyttävät vielä kriisipakettia koskevaa Suomen CAP-suunnitelman muutosta ja Euroopan komission hyväksyntää asetuksen (EU) 2021/2115 119 artiklan mukaisesti. Tämä muutos on eri kokonaisuus kuin komission 22.9.2026 hyväksymä maatalousinvestointien rahoitusta koskeva CAP-suunnitelman muutos.

Hevostalouden rahoitus (vpj. Kalmari)

Hallitus päätti budjettiriihessä 1.9.2026 osoittaa hevostalouden siirtymävaiheen siltarahoitukseen 4 miljoonaa euroa rahapeliuudistuksen siirtymisen vuoksi. Siltarahoitus sisältyy vuoden 2027 talousarvioesitykseen momentille 30.10.54 (Hevostalouden edistäminen).

Budjettiriihen pöytäkirjamerkinnän mukaan: ”Vuoden 2027 talousarvioesityksen täydentävän esityksen yhteydessä arvioidaan hevosalan tilanne ja rahoitus rahapeliuudistuksen voimaantulon siirryttyä 1.7.2027.” Hevosalan vuoden 2027 rahoitusta tarkastellaan siten uudelleen täydentävän esityksen valmistelussa ajantasaisen tilannearvion perusteella.

Maatilojen kannustaminen energiantuotantoon (vpj. Kalmari)

Tällä rahoituskaudella uusiutuvan energian investoinnit ovat olleet hyvin suosittuja. Tähän mennessä investointiavustuksia maatilojen energiainvestointeihin on myönnetty hieman alle 1400 hankkeeseen noin 64 miljoonan euron edestä. Investointien joukkoon mahtuu niin pienempiä aurinkopaneeli-investointeja kuin suurempia hakelämpökeskuksiakin. Energiansäästöinvestointeja on tehty esimerkiksi uusimalla valaistuksia. Maatilojen energiainvestointeja on rahoitettu EU-osarahoitteisesti sekä kokonaan kansallisesti Makerasta. Maatilat ovat investointien lisäksi hyödyntäneet neuvontaa tilan energiatehokkuuden parantamisessa, neuvontakorvausta on maksettu uusiutuvaan energiaan liittyvään neuvontaan noin 520 000 eurolla.

Maaseuturahoituksen säästöjen kohdentuminen (vpj. Kalmari)

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa säästö kohdistettiin alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen momentille 30.10.64. Säästön toimeenpanemiseksi vuoden 2024 toisessa lisätalousarviossa tehtiin uudelleenbudjetointeja, ja hallituksen kehyspäätöksessä vuosille 2025-2028 päätettiin eräistä CAP-suunnitelman momenttien välisistä määrärahasiirroista.

Käytännössä säästö pääosin katettiin budjetoimalla uudelleen CAP-siirtymäkaudelta käyttämättä jääneitä määrärahoja ja yhteensovittamalla CAP-suunnitelman momenttien rahoitusta mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti maaseudun kehittämisedellytyksiä ja elinvoimaisuuden turvaamista ajatellen. Muutokset toteutetaan rahoituskauden 2021-2027 kokonaisrahoituksen rajoissa. Näin varmistetaan hallitusohjelman säästön toteutuminen, CAP-suunnitelman 2023-2027 tavoitteiden huomioon ottaminen sekä EU-rahoituksen tuloutuminen Suomelle.

Yritys- ja hankerahoitusta jatketaan CAP-suunnitelman mukaisesti. Säästöä ei siten toteuteta lakkauttamalla maaseudun yritys- tai hankerahoitusta, vaan hyödyntämällä käyttämättä jääneitä määrärahoja ja tekemällä rahoituksen sisäisiä järjestelyjä. CAP-suunnitelman toimenpiteillä mahdollistetaan edelleen aktiivinen ja kestävä ruoantuotanto sekä elinvoimainen maaseutu, ja suunnitelmassa korostuvat myös ilmasto- ja ympäristötavoitteet.

Elintarvikeviennin kaksinkertaistaminen (ed. Rantanen)

Hallitusohjelman tavoitteena on kaksinkertaistaa elintarvikevienti vuoteen 2031 mennessä. Vuoden 2027 talousarvioesityksessä elintarvikeviennin edistämiseen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittämiseen osoitetaan 6,8 miljoonaa euroa.

Keskeinen väline on ruoka-alan kasvuohjelma. Sen toimilla rakennetaan pysyviä vientirakenteita, vahvistetaan yritysten osaamista ja vientivalmiuksia, lisätään korkean jalostusarvon tuotteita sekä kehitetään ruokamaakuvaa, ruokadiplomatiaa ja ruokamatkailua. Keskeiset toimet ovat:

- **Ruokaviennin yrityslähtöinen kasvualusta.** Ruokatieto Yhdistys ry ja Suomen elintarvikevientiyhdistys SUVI ry kokoavat yritykset, palveluntuottajat ja muut toimijat yhteiseen vientiyhteistyöhön. Ruokatieto laatii ruokaviennin strategiaa ja Suvi ry kehittää pk-yritysten vientivalmiuksia. Hankekausi on 1.12.2024-30.11.2027.
- **Vienninedistäminen ja ruokadiplomatia.** Business Finlandin kansainvälinen tiimi siirtyi vuoden 2026 alussa ulkoministeriön yhteyteen. Vuonna 2026 toteutetaan 13 kohdemarkkinalla ostajatapaamisia, yritys- ja delegaatiovierailuja sekä muita markkinoillepääsyä tukevia toimia. Mukana kolmella markkinalla on foodtech eli tulevaisuuden ruokateknologiset ratkaisut. Eläinperäisten elintarvikkeiden vientilupiin liittyvään viranomaisyhteistyöhön keskittyvät attaseat toimivat Kiinassa ja Etelä-Koreassa, joista jälkimmäinen vastaa myös elintarvikeviennin edistämisestä Japaniin.
- **Osaaminen.** Helsingin yliopisto käynnisti syksyllä 2026 kansainvälisen ruokaviennin ja gastronomian maisteriohjelman suunnittelun, ja ohjelma käynnistyy syksyllä 2027. Kasvuryhmä toteuttaa suurimpien elintarvikevientiyritysten vertaisoppimiseen perustuvaa kansainvälistymisvalmennusta, jolla lisätään yritysten sitoutumista kasvutavoitteisin ja viennin kasvuun tarvittaviin investointeihin.
- **Viranomaispalvelut ja markkinoillepääsy.** Ruokaviraston vientilupa- ja viranomaispalveluilla avataan ja ylläpidetään vientimarkkinoita sekä varmistetaan kohdemaiden vaatimusten täyttyminen.
- **Ruokamaakuva.** Suomen ruokamaakuvaa päivitetään nyt yhteistyössä yritysten kanssa. Kirkastetaan viestijärjet ja päivitetään materiaalit. Toteutetaan vuonna 2027 suomalaisen ruuan verkkosivusto, joka kokoaa suomalaisen tarjoaman ja palvelee kansainvälisten ostajien lisäksi myös kotimaista yleisöä kokoamalla tiedon yhteen. Toteutetaan Suomen maaosastoja kansainvälisillä ammattimessuilla, joilla yritykset luovat ostajakontakteja. Ruokamatkailun edistämisen toimia viidellä kohdemarkkinalla vuosina 2025 -2027.
- **Rahoitus ja markkinatieto**. Yrityskohtaiset Food Exhibition Explorer ja Food Market Explorer-rahoitukset ovat saatavilla MMM:n rahoituksella ruoka-alan yrityksille BF:n kautta 2027/28 asti. Markkinatiedon hyödyntämisosaamisen kasvattamiseen yrityksissä haettiin toteuttajaa juuri päättyneessä hankehaussa.
- **Strateginen ohjaus:** Kansallisen ruokastrategian toimeenpanon seurantaan perustettavan ruokaneuvoston alainen ruokaviennin työryhmä perustetaan syksyllä 2026 ohjaamaan ruokaviennin edistämisen toimenpiteitä ja seuraamaan ruokaviennin kehittymistä.
- **Tutkimus ja innovaatiot.** Food 2.0 -ekosysteemissä rahoitetaan yhdeksää alkutuotannon tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohanketta.

Viennin kaksinkertaistaminen edellyttää julkisten vienninedistämistoimien, viranomaispalvelujen ja yritysten oman kaupallisen toiminnan tiivistä yhteensovittamista. Julkinen sektori rakentaa vientiä tukevia rakenteita, avaa markkinoita ja vahvistaa yritysten valmiuksia. Varsinainen viennin kasvu syntyy yritysten kilpailukykyisistä tuotteista, investoinneista, myyntityöstä ja pitkäjänteisestä strategisesta sitoutumisesta kansainvälistymiseen.

Jakelu Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta